

Fizyka

<p>1. Była sobie fizyka – od koła do skrzydeł</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● poglądy Arystotelesa na fizykę ● przełomowe odkrycia do czasów średniowiecza ● dokonania Leonarda da Vinci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienić kilku starożytnych filozofów przyrody ● wykonać podstawowe pomiary obiektów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dlaczego istotne jest wykonywanie pomiarów w standaryzowanych jednostkach
<p>2. Była sobie fizyka – od skrzydeł do księżyca</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podejście ludzi żyjących w średniowieczu do nauki ● przełomowe odkrycia z czasów średniowiecza ● rolę transportu w rozwoju cywilizacji ● prawa dynamiki Newtona ● zasadę działania silnika odrzutowego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienić średniowiecznych i renesansowych odkrywców fizyki ● umieścić chronologicznie na osi czasu najważniejsze wydarzenia świata średniowiecznego i renesansowego
<p>3. Była sobie fizyka – powietrze vs. magdeburskie konie.</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przełomowe odkrycia XVII wieku ● pojęcie próżni <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienić doświadczenia dotyczące ciśnienia atmosferycznego ● umieścić chronologicznie na osi czasu odkrycia związane z powietrzem ● wymienić warstwy atmosfery <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● pojęcie ciśnienia ● przemiany gazowe
<p>4. Była sobie fizyka – zobaczyć niewidzialne</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● składniki powietrza ● jak rozpoznać składniki powietrza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienić osoby, które jako pierwsze zobaczyły skroplone powietrze ● podać metody rozpoznawania tlenu i azotu w formie ciekłej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zastosowanie cieczy kriogenicznych w dzisiejszym świecie ● zmiany stanów skupienia
<p>5. Była sobie fizyka – „magia” bursztynu</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podejście ludzi starożytnych do elektryczności ● przełomowe odkrycia dotyczące elektrostatyki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienić osoby które przyczyniły się do odkryć z zakresu elektrostatyki ● umieścić chronologicznie na osi czasu najważniejsze odkrycia z tej dziedziny
<p>6. Była sobie fizyka – władca piorunów</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dokonania Benjamina Franklina <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wymienić najważniejszych odkrywców epoki renesansu

	<ul style="list-style-type: none"> • umieścić chronologicznie na osi czasu najważniejsze odkrycia epoki renesansu dotyczące elektrostatyki
7. Była sobie fizyka – od magnesów do elektromagnesów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak zmieniała się wiedza ludzi o magnetyzmie • dokonania ojców elektromagnetyzmu • zastosowanie magnetyzmu w życiu codziennym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze postacie które zajmowały się magnetyzmem • umieścić chronologicznie na osi czasu najważniejsze wydarzenia dotyczące zrozumienia magnetyzmu • omówić działanie magnesów • wykonać podstawowe doświadczenia z magnesami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rozwoju magnetyzmu dla świata • dlaczego istotne jest wykorzystywanie odkryć naukowych do postępu świata • trudności jakie ludzkość miała podczas zrozumienia natury magnetyzmu
8. Była sobie fizyka – co przewodzi prąd czyli sów kilka o izolatorach, przewodnikach, półprzewodnikach i nadprzewodnikach	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przełomowe odkrycia zjawisk z wykorzystaniem prądu elektrycznego • dokonania wybitnych naukowców takich jak Nikoli Tesli. • zastosowanie elektromagnetyzmu w życiu codziennym. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umieścić chronologicznie na osi czasu najważniejsze odkrycie naukowe dla rozwoju elektromagnetyzmu • wykonać podstawowe doświadczenia z prądem elektrycznym • zbudować prosty silnik elektryczny homopolarny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie elektromagnetyzmu dla rozwoju świata • działanie prądnicy oraz silnika elektrycznego
9. Była sobie fizyka – od świecy do lasera	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposoby wymiany ciepła • zastosowanie termodynamiki w życiu codziennym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić naukowców którzy zajmowali się rozwojem termodynamiki • umieścić chronologicznie na osi czasu najważniejsze odkrycia w termodynamice • wykonać podstawowe doświadczenia z termodynamiki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie termodynamiki w życiu codziennym • zasadę działania silnika cieplnego
10. Była sobie fizyka – zobaczyć ciepło	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasadę działania kamery termowizyjnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonywać podstawowe pomiary kamerą termowizyjną <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zastosowanie kamery termowizyjnej do zobaczenia rozkładu ciepła • rolę izolacji w budownictwie
11. Była sobie fizyka – co jest najszybsze?	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odkrywców, którzy przyczynili się do odkrycia natury światła

	<ul style="list-style-type: none"> • problemy które stały na drodze w ludzi zajmujących się tą dziedziną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać dualizm korpuskularno-falowy, • omówić budowę anatomiczną oka
12. Była sobie fizyka XX wieku a jest fizyka w XXI wieku	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • największe eksperymenty obecnie przeprowadzane na świecie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić historię najważniejszych odkryć XX i XXI wieku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie nauki poprzez wieki • dlaczego istotne jest wykonywanie eksperymentów • trudności jakie ludzkość miała podczas odkrywania świata
13. Nieco więcej o wektorach cz. I	<p>1. Uczeń zna definicję iloczynu skalarnego dla wektorów zadanych w dwóch postaciach: z wykorzystaniem długości i kąta między wektorami oraz zapisanych w układzie kartezjańskim współrzędnych.</p> <p>2. Uczeń zna interpretację iloczynu skalarnego i jego zastosowanie do wyznaczania kąta między wektorami.</p> <p>1. Uczeń potrafi obliczać iloczyn skalarny dwóch wektorów na płaszczyźnie i w przestrzeni</p> <p>2. Uczeń potrafi stosować iloczyn skalarny do wyznaczania kąta między wektorami, w szczególności umie rozstrzygnąć o ortogonalności wektorów</p> <p>3. Uczeń umie wykorzystać iloczyn skalarny w definicjach wybranych wielkości fizycznych (praca siły, energia pola magnetycznego itd.)</p> <p>1. Uczeń ma kompetencje społeczne w postaci umiejętności pracy w zespole, dyskusji nad danym zagadnieniem z innymi, pracy z materiałem źródłowym.</p>
14. Nieco więcej o wektorach cz. II	<p>1. Uczeń zna definicję iloczynu wektorowego dla wektorów zadanych w dwóch postaciach: z wykorzystaniem długości i kąta między wektorami oraz zapisanych w układzie kartezjańskim współrzędnych.</p> <p>2. Uczeń zna interpretację iloczynu wektorowego (pole równoległoboku) i jego własności (prostopadłość do płaszczyzny).</p> <p>1. Uczeń potrafi obliczać iloczyn wektorowy dwóch wektorów trójwymiarowych</p> <p>2. Uczeń potrafi stosować iloczyn wektorowy do rozstrzygnięcia o równoległości wektorów</p> <p>3. Uczeń umie wykorzystać iloczyn wektorowy w definicjach wybranych wielkości fizycznych (moment siły, moment pędu, siła Lorentza itd.)</p> <p>1. Uczeń ma kompetencje społeczne w postaci umiejętności pracy w zespole, dyskusji nad danym zagadnieniem z innymi, pracy z materiałem źródłowym.</p>
15. Układy współrzędnych w fizyce cz. I	<p>1. Uczeń zna cechy układu kartezjańskiego, biegunowego (polarnego), walcowego i sferycznego współrzędnych; zna definicje współrzędnych (położeń, kątów) w tych układach.</p> <p>2. Uczeń zna związki między układami (transformacje)</p> <p>3. Uczeń rozumie, że niektóre układy współrzędnych są wygodniejsze do opisu szczególnych zagadnień matematycznych/fizycznych.</p> <p>1. Uczeń potrafi przeliczyć współrzędne z jednego układu do drugiego (przy pomocy wzorów transformacyjnych).</p> <p>2. Uczeń potrafi dokonać rozkładu wektora na składowe w wybranych układach.</p> <p>1. Uczeń ma kompetencje społeczne w postaci umiejętności pracy w zespole, dyskusji nad danym zagadnieniem z innymi, pracy z materiałem źródłowym.</p>

<p>16. Układy współrzędnych w fizyce cz. II</p>	<p>1. Uczeń zna pojęcie układów inercjalnych w fizyce, rozumie transformacje współrzędnych w układzie poruszającym się. 2. Uczeń zna pojęcie układów nieinercjalnych w fizyce, rozumie transformacje współrzędnych w układzie poruszającym się. 1. Uczeń potrafi zapisać transformacje Galileusza współrzędnych oraz umie użyć opisu zjawisk fizycznych w układach nieinercjalnych. 1. Uczeń ma kompetencje społeczne w postaci umiejętności pracy w zespole, dyskusji nad danym zagadnieniem z innymi, pracy z materiałem źródłowym.</p>
<p>17. Jak uczynić niewidzialne widzialnym cz. I</p>	<p>1. Uczeń zna podstawowe prawa optyki geometrycznej 2. Uczeń zna podstawowe własności funkcji trygonometrycznych trójkąta i potrafi zastosować je do rozwiązywania prostych problemów geometrycznych 3. Uczeń zna pojęcia: fali (długość fali, amplituda fali, faza fali). 4. Uczeń zna pojęcie dyfrakcji i interferencji (siatka dyfrakcyjna, zasada Huygensa) 5. 1. Uczeń potrafi samodzielnie i/lub w niewielkim zespole przeprowadzić prosty eksperyment fizyczny dotyczący badania zjawisk dyfrakcji i interferencji. 2. Uczeń potrafi zestawić prosty układ doświadczalny, rozumie rolę poszczególnych elementów w wykonywanym eksperymencie. 3. Potrafi w sposób systematyczny dokonać zapisu wyników pomiarów, opracować wyniki, dokonać ich analizy oraz wysnuć wnioski. 1. Uczeń potrafi pracować w niewielkim zespole osób przy wspólnym projekcie. 2. Uczeń zna podstawy metodyki pracy naukowej – przeprowadzanie pomiarów, zbieranie danych, analiza wyników.</p>
<p>18. Jak uczynić niewidzialne widzialnym cz. II</p>	<p>1. Uczeń zna podstawowe prawa optyki geometrycznej 2. Uczeń zna podstawowe własności funkcji trygonometrycznych trójkąta i potrafi zastosować je do rozwiązywania prostych problemów geometrycznych 3. Uczeń zna pojęcia: fali (długość fali, amplituda fali, faza fali). 4. Uczeń zna pojęcie dyfrakcji i interferencji (siatka dyfrakcyjna, zasada Huygensa) 5. 1. Uczeń potrafi samodzielnie i/lub w niewielkim zespole przeprowadzić prosty eksperyment fizyczny dotyczący badania zjawisk dyfrakcji i interferencji. 2. Uczeń potrafi zestawić prosty układ doświadczalny, rozumie rolę poszczególnych elementów w wykonywanym eksperymencie. 3. Potrafi w sposób systematyczny dokonać zapisu wyników pomiarów, opracować wyniki, dokonać ich analizy oraz wysnuć wnioski. 1. Uczeń potrafi pracować w niewielkim zespole osób przy wspólnym projekcie. 2. Uczeń zna podstawy metodyki pracy naukowej – przeprowadzanie pomiarów, zbieranie danych, analiza wyników.</p>
<p>19. Metody poznawania świata w skali mikro i nano cz. I</p>	<p>Uczeń wie jakie korzyści możemy uzyskać używając prostego mikroskopu elektronowego; Uczeń wie jakie informacje niesie ze sobą obraz z tego typu urządzenia; Uczeń wie jak można zaobserwować strukturę materii poznaną zgodnie z programem nauczania. Uczeń potrafi wskazać obrazy otrzymane różnymi technikami mikroskopowymi</p>

	Uczeń ma świadomość jak można manipulować obrazem mikroskopowym celem pokazania pewnych aspektów problemu
20. Metody poznawania świata w skali mikro i nano cz. II	<p>Uczeń wie jakie korzyści możemy uzyskać używając prostego mikroskopu elektronowego;</p> <p>Uczeń wie jakie informacje niesie ze sobą obraz z tego typu urządzenia;</p> <p>Uczeń wie jak można zaobserwować strukturę materii poznaną zgodnie z programem nauczania.</p> <p>Uczeń potrafi wskazać obrazy otrzymane różnymi technikami mikroskopowymi</p> <p>Uczeń ma świadomość jak można manipulować obrazem mikroskopowym celem pokazania pewnych aspektów problemu</p>
21. Przyrodnicze inspiracje w nano i mikrotechnologii cz. I	<p>Uczeń wie jak zmniejszanie rozmiarów obiektów wpływa na ich właściwości;</p> <p>Uczeń wie jakiej skali obiekty zaliczamy do świata mikro i od świata nano;</p> <p>Uczeń zna podstawowe metody obserwacji obiektów w skali mikro i nano</p> <p>Uczeń potrafi wskazać gdzie w jego otoczeniu występują naturalne bądź wytworzone przez człowieka obiekty o skali mikro bądź nano</p> <p>Uczeń ma świadomość istotności badań nad obiektami w skali nanometrycznej dla poznania otaczającego go świata i rozwoju technologii</p>
22. Przyrodnicze inspiracje w nano i mikrotechnologii cz. II	<p>Uczeń wie jakimi podstawowymi technikami posługują się ludzie zajmujący się nano- i mikrofabrykacją</p> <p>Uczeń potrafi wskazać w jakich urządzeniach bądź przedmiotach zastosowano kopie naturalnych mikro- i nanostruktur.</p> <p>Uczeń ma świadomość korzyści jakie odnosimy naśladowując naturę</p>
23. Pytania o Układ Słoneczny cz. I	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń rozumie, na czym polegał przełom kopernikański i zna prawa Keplera ☐ uczeń dobrze rozumie prawa dynamiki Newtona oraz potęgę jego prawa grawitacji na przykładach praktycznych ☐ Uczeń zrozumiał, skąd pochodzi wynik doświadczenia Galileusza i potrafi samodzielnie obliczyć masę Ziemi ☐ Uczeń zrozumiał, skąd pochodzi III prawo Keplera i potrafi samodzielnie obliczyć masę Słońca
24. Pytania o Układ Słoneczny cz. II	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń potrafi obliczyć odległość do Księżyca i rozumie jego ruch ☐ Uczeń rozumie ruchy satelitów, potrafi samodzielnie obliczyć ich cechy i rozumie ich znaczenie (np. satelitów stacjonarnych) ☐ Uczeń rozumie sens II prędkości kosmicznej, umie ją obliczyć, rozumie jej znaczenie dla kwestii badania kosmosu i podróży kosmicznych ☐ Uczeń zna rozmieszczenie planet i główne ich cechy
25. Pytania o wszechświat – podróż w głąb przestrzeni i w głąb czasu cz. I	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń wie, jak można obliczyć odległość do Słońca, ile ona wynosi i ile to minut świetlnych ☐ Uczeń wie, jak można obliczać odległości do gwiazd (pobliskich), rozumie zjawisko paralaksy i definicję parseka, umie przeliczyć parseki na lata świetlne ☐ Uczeń wie, jak wygląda nasza Galaktyka, zna jej rozmiary i położenie Słońca oraz potrafi samodzielnie obliczyć, ile w niej znajduje się gwiazd
26. Pytania o wszechświat – podróż w głąb przestrzeni i w głąb czasu cz. II	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń wie, jak przebiegało odkrywanie świata dalszych galaktyk, zna obecny zasięg pomiarów oraz ich główne podsumowanie, tj. zasadę kosmologiczną

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń dobrze rozumie, dlaczego podróż poznawcza w głąb przestrzeni jest zarazem odkrywczą podróżą w głąb czasu (historię wszechświata) ☐ Uczeń rozumie, dlaczego istnieje nieprzekraczalny horyzont obserwacji, potrafi obliczyć tę granicę i rozumie, czym różni się wszechświat obserwowalny od wszechświata całego ☐ Uczeń potrafi dostrzec i objaśnić paradoks ciemności nocnego nieba
27. Wielkie odkrycia: odsuwanie się galaktyk, promieniowanie reliktowe cz. I	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń zna rodzaje fal, ich cechy i podstawowy związek falowy ☐ Uczeń potrafi nazwać i opisać (na osi liczbowej) widmo długości fal elektromagnetycznych oraz rozumie co to są linie widmowe i skąd się biorą ☐ Uczeń rozumie, skąd się bierze zjawisko Dopplera i potrafi wskazać jego powszechne, praktyczne zastosowania (co się nim mierzy) ☐ Uczeń wie, na czym polegało odkrycie „redshiftu” linii widmowych w świetle galaktyk i jak to prowadzi do słynnego prawa Hubble’a ☐ Uczeń rozumie istotny sens prawa Hubble’a i sposób, w jaki wskazuje ono na tezę o istnieniu początku wszechświata (Wielkiego Wybuchu) – uczeń umie oszacować stąd wiek wszechświata
28. Wielkie odkrycia: odsuwanie się galaktyk, promieniowanie reliktowe cz. II	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń wie, jak dokonano odkrycia promieniowania będącego bezpośrednim reliktem (świadczeniem istnienia) początkowej fazy wszechświata ☐ Uczeń rozumie sens pojęcia „temperatura promieniowania” i wie, co oznacza w istocie wynik pomiarowy $T = 3 \text{ K}$ ($T = -273$ stopnie Celsjusza) ☐ Uczeń rozumie pojęcie izotropii i jakie znaczenie ma stopień izotropii mierzony w promieniowaniu reliktowym dla obrazu początku wszechświata ☐ Uczeń dostrzegł i zrozumiał (na rysunkach!) krytykę „popularnego” rozumienia Wielkiego Wybuchu – to znaczy, że nie mógł on być „zwykłym” wybuchem lokalnym!
29. Wszechświat o zakrzywionej (?) i rozszerzającej się przestrzeni – wielki przełom fizyki Einsteina i jego następców cz. I	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń uzyskał wstępny pogląd, co się bada w Szczególnej oraz Ogólnej Teorii Względności – jaka myśl wiodła Einsteina ☐ Uczeń zna najkrótsze (einsteinowskie) podsumowanie OTW – w trzech słowach (masy zakrzywiają czasoprzestrzeń) ☐ Uczeń potrafi zobaczyć „zakrzywienie” na przykładzie przestrzeni dwuwymiarowych – tj. różnych powierzchni, a w szczególności sfery – i zbadać (dostrzec) ich niezwykle, geometryczne cechy (jak suma kątów w trójkącie itp.
30. Wszechświat o zakrzywionej (?) i rozszerzającej się przestrzeni – wielki przełom fizyki Einsteina i jego następców cz. II	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Uczeń wie i rozumie, jaki pogląd na wszechświat (model wszechświata) otrzymał Einstein, a także, że wprowadził w równania tajemniczą, tzw. stałą kosmologiczną ☐ Uczeń wie, jaki model dla wszechświata uzyskał Friedmann – i rozumie przełomowe znaczenie odkrycia, iż rozszerza się sama przestrzeń – na modelach gumowych ☐ Uczeń rozumie, jak model Friedmanna wyjaśnia nielokalny (bo „globalny”) początek wszechświata (Wielki Wybuch) i jego ewolucję, łącznie z koniecznością prawa Hubble’a ☐ Uczeń rozumie teraz poprawnie przyczynę redshiftu, umie numerować przeszłość jego wartościami z oraz rozumie potrzebę znalezienia matematycznych formuł (wykresów $R(t)$) dla różnych modeli wszechświata

